

دستنامه قواعد فهرستنویسی نسخه‌های خطی

نایید جتتری خرم‌دشتی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۵

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	باقری خرمدشتی، ناهید، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	دستنامه قواعد فهرست نویسی نسخه های خطی / ناهید باقری خرمدشتی.
مشخصات نشر	تهران : سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۳۸۳ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۴۶۵-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۳۱۵
یادداشت	نمایه.
موضوع	فهرست نویسی نسخه های خطی — ایران — دستنامه ها
موضوع	Cataloging of manuscripts -- Iran -- Handbooks, manuals, etc.
موضوع	فهرست نویسی توصیفی — ایران — قواعد.
موضوع	Descriptive cataloging -- Iran -- Rules.
شناسه افزوده	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده بندی کنگره	۲۱۳۰ / ۰۲ الف / ۶۶۲۰ Z
رده بندی دیویی	۰۳۰
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۵۴۲۲

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۴۶۵-۲

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

دستنامه قواعد فهرست نویسی نسخه های خطی

ناهید باقری خرمدشتی

ناشر: انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی

ایران شمارگان: ۵۰۰ نسخه / چاپ اول ۱۳۹۵

چاپ و صحافی: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

مهدی ادیبی، علی رمضان زاده

ناظر فنی: پرویز بختیاری

طراح جلد: یوسف امیری: صفحه آرای: شهره خوری

بها: ۲۷۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی (غرب به شرق)، بعد از ایستگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی

دفتر فروش: ۸۱۶۲۳۳۷۷-۸۱۶۲۳۳۱۵ دورنگار: ۸۱۶۲۳۳۰۱

وب گاه: www.nlai.ir پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۷	۱- قواعد کلی
۲۳	۲- شماره بازیابی
۲۶	۳- پدیدآور
۳۲	۴- عنوان
۴۱	۵- زبان اثر
۴۳	۶- تاریخ تالیف
۴۵	۷- کتابشناسی
۵۱	۸- آغاز
۵۴	۹- انجام
۵۷	۱۰- انجامه
۶۴	۱۱- منابع
۶۷	۱۲- نسخه شناسی
۳۶۰	۱۳- موضوع
۳۶۶	۱۴- شناسه افزوده
۳۶۷	نمایه
۳۸۱	فهرست منابع

پیش‌گفتار

فهرست‌نگاری کتب خطی، مستلزم طی فرایند علمی و پژوهشی دقیقی است، و نیازمند استفاده از قاعد و قوانینی مشخص، مستند و استاندارد با شیوه‌ای هماهنگ، بیشتر فهرست‌هایی که تاکنون در معرفی نسخ خطی تالیف شده، معمولاً به دور از قواعد و استانداردهای ملی و بین‌المللی و یا فاقد یکدستی لازم بوده است.

اگرچه در سال‌های اخیر بسیار از فهرست‌نگاران بر انجام فهرستنویسی با شیوه یکسان و استاندارد در سطح ملی و جهانی نظر داشته‌اند، ولی به دلیل دخالت سلاقی فردی و سازمانی، و نبود آیین‌نامه‌ای مکتوب، تاکنون به نتیجه علمی و عملی در این زمینه نرسیده‌اند.

دستنامه حاضر توسط یکی از اعضاء هیئت علمی کتابخانه ملی ایران و از فهرست‌نگاران کتب خطی این سازمان، سرکار خانم ناهید باقری خردشاهی تالیف و تدوین شده، برگرفته از اصول مورد اتفاق کتابداران خبره، با تکیه بر روش‌های تجزیه‌ایات فهرست‌نگاران پرسابقه است. اهمیت این پژوهش علمی و کاربردی به لحاظ رعایت استانداردهای ملی و جهانی در فهرستنویسی نسخ خطی به عنوان روشی قابل اعتماد، و عاری و شایسته تقدیر است.

صدیقه سلطانی‌فر

پائیز ۱۳۹۴

مقدمه

پیشینه فهرست‌نویسی

قدمت فهرست‌نویسی به قدمت تاریخ کتابخانه‌هاست، جمع‌آوری و ارائه اطلاعات کتابشناختی، از دیرباز مورد توجه پژوهش‌گران بوده است. از زمان تشکیل نخستین کتابخانه‌ها نیاز به ثبت مشخصات موادی که در آنها نگهداری می‌شد، کتابداران را واداشت تا سياهه‌ای هر یک از آنها را برای نشان دادن موجودی کتابخانه‌ها و بازیابی آن‌ها تدوین کنند.

نتایج کاوش‌های باستان‌شناسی در کتابخانه آشور، بانیپال آشکار ساخت در سال‌های ۱۶۶۸ تا ۶۲۶ ق.م. مشخصات آثار موجود بر اساس نام اثر، شماره لوح، تعداد سطرها، زیرشاخه‌های موضوعی، و نمادی از شماره مربوط به مکان قرار داشتن اثر را، روی الواح گلین ثبت می‌کردند.

فهرست کتاب‌های کتابخانه ادفو^۱ در مصر، در قرن سوم و دوم ق.م. و کتابخانه اسکندریه، در ۲۵۰ ق.م. بیانگر این مطلب است. هر چند سیوئار^۲ فهرست‌نویسی و قواعدی که در گذشته‌های دور مورد استفاده قرار می‌گرفت با قواعد عصر حاضر، تفاوت داشت، اما باز هم از اصطلاح «فهرست‌نگاری» برای تنظیم سياهه مجموعه کتابخانه‌ها استفاده می‌شد.

از سده دوم و سوم هجری، تهیه فهرست برای کتاب‌ها در بین دانشمندان اسلامی رواج یافت و فهرس متعددی در این زمینه تدوین گردید.

کهن‌ترین فهرستی که از مصنفین مسلمان به جامانده، فهرست «فوز العلوم» معروف به «الفهرست»، تالیف ابوالفرج محمد بن اسحاق وراق معروف به ابن ندیم، متوفای ۳۸۰ ق.

است. در این فهرست عنوان دقیق کتاب‌ها به ترتیب موضوعی علوم و فنون ذکر می‌شود. تقسیم‌بندی فصول، ابواب و بخش‌های داخلی کتاب و یادداشت بزرگان در ظهر نسخه، تعداد برگ‌ها و یادداشت‌های آغازین برخی نسخه‌ها نیز گزارش می‌گردد. فهرست دیگر، «کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون» تألیف مولی مصطفی بن عبدالله قسطنطینی مشهور به کاتب چلبی و حاجی خلیفه، متوفای ۱۰۶۷ق. است. این فهرست به ترتیب الفبایی است. ابتدا عنوان، نام و تاریخ درگذشت مولف، سال تألیف، عرفی متن اثر با نقل عبارت صاحب اثر از مقدمه آن و شروح و حواشی در ذیل عنوان اصلی گزارش می‌شود.

بعدها، با این دیدگاه که فهرست‌نگاران، کارکرد اصلی فهرست را بازیابی آسان و سریع آثار می‌دانستند در قرن هفدهم میلادی، طرح‌هایی برای ضابطه‌مند کردن قواعد فهرست‌نویسی ارائه کردند.

در فرانسه پس از انقلاب کبیر و، صادره مجموعه‌های خصوصی و سپردن آن‌ها به کتابخانه ملی (سلطنتی سابق) نخستین قواعد فهرست‌نویسی تدوین شد.

در سال ۱۷۸۷ م. فهرست کتابخانه موزه بریتانیا در انگلستان تهیه شد که به دلیل ساختار، شیوه تنظیم و قواعد تدوین آن هنوز هم مشهور است.

پس از آن، در ۱۷۹۰ م. فهرست دانشگاه پاریس در ایالات متحده آمریکا، از نخستین فهرست‌های معتبر کتابخانه‌ای محسوب می‌شود.

در قرن نوزدهم، آنتونی پانیتسی (۱۷۹۷-۱۸۷۹)، کتابدار ایتالیایی موزه بریتانیا برای تهیه فهرستی از منابع کتابخانه موزه بریتانیا، ۹۱ قاعده در حوزه فهرست‌نویسی تدوین نمود.^۱

در ایران، نخستین فهرست نسخ خطی به سبک و سیاق امروزی را شیخ محمد خالصی، مرتضی قلیخان نائینی، حاج عمادالمحققین واعظ تهرانی مشهور به عماد فهرستی، میرزا علی‌اکبر شهیدی ثقة الاسلام و اوکنایی، در ۱۳۰۵ق. برای کتاب‌های خطی و چاپی کتابخانه آستان قدس رضوی به چاپ رساندند.

سپس استادان و فضلاء دیگر، فهرست کتابخانه‌های متعددی را تهیه و تنظیم کردند که مشهورترین ایشان میرزا یوسف خان معروف به اعتصام‌الملک، ضیاءالدین مشهور به ابن‌یوسف شیرازی، محمدتقی دانش‌پژوه، ایرج افشار، احمد منزوی، علینقی منزوی،

۱. برگرفته از دایرة المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی / فهرست‌نویسی / رحمت‌الله فتاحی.

عبدالحسین حائری، عبدالله انوار و دیگران هستند. در کتابخانه ملی ایران هم تاریخ فهرست‌نگاری نسخه‌های خطی به تاریخ این کتابخانه برمی‌گردد. آن گونه که سید عبدالله انوار نخستین فهرست‌نویس نسخ خطی کتابخانه ملی در مقدمه جلد اول فهرست این کتابخانه می‌نویسد، یکی از کتابخانه‌هایی که به کتابخانه ملی انتقال داده شد کتابخانه عمومی معارف بود و فهرست آن توسط عبدالعزیز جواهر الکلام تهیه شده بود. بعد از آن برای تهیه و تدوین فهرست نسخه‌ها، کمیسیونی از کتابشناسان ایران تشکیل گردید و زیر نظر ایشان، فیش توضیحی کتابشناسی و نسخه‌شناسی تنظیم شد که همه مطالب فنی در آن لحاظ گردید و تا امروز پایه و اساس فهرست سایر کتابخانه‌ها است.

تعریف و هدف فهرست‌نویسی

دایرةالمعارف کتابداری فهرست‌نویسی، چنین توصیف می‌کند: فهرست‌نویسی فرایندی است که طی آن مشخصات محتوایی و ماهری مواد و منابع اطلاعاتی، روی برگه‌های استاندارد یا رکوردهای ماشین‌خوان ثبت می‌شود. هدف آن ایجاد فهرستی برای بازیابی مواد است از این‌رو، فهرست‌نویسی یکی از فعالتهای مهم کتابداران به‌شمار می‌رود و مبتنی بر اصول نظری و مجموعه‌ای از قواعد علمی و بین‌المللی است که در طول حیات کتابخانه‌ها، به‌ویژه در دو قرن اخیر، شکل گرفته و توسعه یافته است.

سیر تحول قواعد فهرست‌نویسی

قواعد فهرست‌نویسی با افزایش مجموعه منابع و مواد موجود در کتابخانه‌ها در طول قرن‌ها، به‌تدریج رو به تکامل گذاشت و به‌صورت مهارتی خاص درآمد که به‌دلیل معلومات جامع نیاز دارد. این قواعد بر مبنای اصول، هدف‌ها، و کارکردهای مرجع‌انتر از فهرست، وضع شده و هر قاعده، مفهوم مشخصی را باز می‌نمایاند. از آنجا که فهرست کتابخانه‌ها باید از انسجام، وحدت و کارایی برخوردار باشد، کتابداران همواره در تلاش بوده‌اند که مجموعه کارکردهای خود را در چارچوبی قانون‌مدار و بر اساس اصولی خاص تدوین کنند؛ بدین ترتیب، آشنایی با اصول فهرست‌نویسی یکی از مباحث اصلی این قلمرو به‌شمار می‌آید.

اهمیت فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی

نسخه‌های خطی بنا به ویژگی منحصر به فرد خود، در کتابخانه‌های عمومی، مراکز دولتی و خانه‌های اشخاص حقیقی، پراکنده‌اند. ممکن است نسخه‌ای در طول تاریخ جابجایی‌های خود، دچار تغییر و دگرگونی شده باشد؛ بنابراین، لازم است اطلاعات نسخه‌ها، با اصول و اعمال استانداردهایی فهرست شود و اطلاعات دقیق و کافی به محقق بدهد تا در تصحیح متون کهن و پژوهش‌های تاریخی، بهتر راهگشایی کند. از این رو در فهرست‌نویسی نسخ خطی، علاوه بر گزارش کتابشناختی یک اثر، خصوصیات فیزیکی نسخه هـ به دقت بررسی می‌شود.

شیوه‌های فهرستنویسی نسخ خطی

فهرست نسخه خطی شامل دو بخش کلی است:

بخش نخست: شامل اطلاعات کتابشناختی است که در نسخه‌های مختلف یک اثر، یکسان و ثابت است همچون شماره، پدید آورنده، موضوع، زبان، فهرست ابواب و فصول، آغاز و انجام کتاب، ...

بخش دوم: شامل اطلاعات نسخه‌شناسی است که ویژگی‌های ظاهری نسخه را معرفی می‌کند و مطالب آن در هر نسخه، متفاوت از نسخه‌های دیگر - از همان عنوان کتاب- است. از جمله: جلد، کاغذ، نوع خط، تعداد برگ‌ها، تاریخ، محل، کتابت، کاتب، حواشی و مقابله و تصحیح، یادداشت‌های برگ‌های صدر و ذیل نسخه، ...

همان‌گونه که یاد شد، فهرست‌نویسی در گذر زمان، سابقه‌ای طولانی دارد و به دلیل فرهنگ‌های متنوع حاکم در اعصار و ممالک مختلف، شاخصه‌های ارزشمندی ظواهر نسخه‌ها در هر دوره و منطقه‌ای متفاوت بوده است و هم‌چنان هم در حال تغییر است و همین امر دامنه تنوع نسخه‌شناسی‌ها را بسیار گسترده‌تر از کتابشناسی‌ها نموده است. بطور کلی، شیوه فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی به دو گونه سنتی و نوین صورت می‌گیرد.

در روش سنتی، با آن که قواعد کتابشناسی و نسخه‌شناسی در کتابخانه‌های مختلف، وجوه مشترک دارند ولی باز هم وحدت و یکنواختی، کمتر به چشم می‌خورد.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه‌های معتبر ایران مانند کتابخانه ملی، آستان قدس، آیت‌الله مرعشی، مجلس و برخی فهرست‌های شبه قاره هند، پاکستان و کشورهای

عربی با همین سبک نگاشته شده است.

روش نوین، در نیمه دوم قرن بیستم با استفاده از رایانه در فهرست‌نویسی، ابتدا، توصیف‌های کتاب‌شناختی در سطح جهان از سوی کتابخانه کنگره آمریکا، استاندارد گردید. سپس با تنظیم قواعد، مبادله اطلاعات از طریق رکوردهای قابل خواندن با ماشین، انجام گرفت. ماشینی کردن نظام فهرست‌نویسی یا طرح فهرست‌نویسی ماشین‌خوان، به مارک (marc = machine readable cataloging) معروف شد. طرح مارک از سوی کتابخانه‌های ملی برخی کشورها، از جمله ایران، توسعه و تکامل یافت. اکنون تعداد زیادی مارک ملی و یک مارک بین‌المللی یا یونی مارک ایجاد شده است.

شیوه ترکیبی در کتابخانه ملی ایران

در دو دهه اخیر، بخش فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی کتابخانه ملی با استفاده از دو شیوه سنتی و نوین و بر اساس استانداردها و مستندسازی‌های ملی و بین‌المللی، کاربرگ‌های برای ورود اطلاعات کتابشناختی و نسخه‌شناسی در برنامه رایانه‌ای به نام «رسا» طراحی شد و تاکنون چند جلد از فهرست‌های نسخ خطی کتابخانه ملی با استفاده از این کاربرگ به چاپ رسیده است. به اعتقاد کارشناسان از لحاظ سبک و سیاق کار و روش استفاده کاربر و مستندسازی عناوین، مؤلفان، کاتبان، و موضوعات، این مجلدات از بهترین فهرست‌های نسخ خطی مشر شده در ایران، در سال‌های اخیر است.

مارک

هدف از سیستم مارک، مبادله اطلاعات و سازماندهی، اشاعه و بازیابی آسان و سریع اطلاعات است. هدف مارک ایران هم تسهیل تبادل داده‌های کتاب‌شناختی ماشین‌خوان در سطح ملی و بین‌المللی است. هم‌اکنون در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران فعال است و می‌تواند اطلاعات کتاب‌شناختی را به صورت ماشین‌خوان، ذخیره و بازیابی کند و محتوای نماهای لازم برای اجزای رکوردهای کتاب‌شناختی ماشین‌خوان را تعیین کند و فرمت منطقی و یکنواختی را برای ساختار فیزیکی این رکوردها ارائه دهد. هر کتابخانه‌ای هم می‌تواند از سیستم مارک ایران بهره ببرد.

ناهماهنگی شیوه‌های فهرستنویسی نسخه‌های خطی

تاکنون کتاب‌های فهرست، با تبعیت از قواعد غیرمنسجم و غیریکسان و عملکرد سلیقه‌ای فهرستنویس‌ها چاپ شده‌اند. به طور مثال در بعضی کتابخانه‌ها در زمینه کتابشناسی، فصل به فصل کتاب‌ها توصیف می‌شود، حتی جنگ‌ها، مجموعه‌ها، کشکول‌ها، ... به شکل مفصل، گزارش می‌گردد اما در برخی فهرست‌ها، تنها به ذکر عنوان جنگ، اکتفا شده است. هم‌چنین در محدوده نسخه‌شناسی، گاهی شناسایی نویسنده و محل و محل کاغذ اصلاً مورد توجه نیست، در کتابخانه‌ای دیگر در حد توصیف کاغذ به «شرقی» یا «عربی» بسنده شده است حال آنکه در کتابخانه ملی ایران، قریب ۱۵ نوع کاغذ شناسایی می‌گردد.

به‌طور خلاصه، فقدان اصول و قواعد ثابت و استاندارد مورد قبول همگان، معایبی به دنبال داشته از جمله:

- ۱- تدوین فهرست‌ها، یک‌دست نیست و بدون آشنایی با شیوه کار تک‌تک فهرست‌نگاران، به‌سادگی قابل استفاده نیست.
- ۲- ادغام فهرست‌ها و فراهم آوردن مجموعه‌ای یک‌دست با تمامی اطلاعات مربوط به نسخه‌های خطی، دشوار و بلکه غیرممکن است.
- ۳- آموزش مهارت فهرستنویسی نسخه‌های خطی، در تربیت فهرست‌نگار مجرب و استفاده از فناوری پیشرفته، مشکل شده است.

ضرورت تدوین دستنامه

در حوزه هر دانشی، یکی از منابع مرجع تخصصی که می‌تواند اطلاعات کافی برای شناخت دامنه هر موضوع را به متخصصان آن حوزه دهد، دستنامه است. متخصصان فهرستنویس هم از این قاعده مستثنی نیستند و نیازمند قواعد استاندارد و یکسان در حوزه تخصصی خود هستند.

براساس ماده ۳ قانون اساسنامه کتابخانه ملی مصوب ۱۳۶۹/۸/۱۶ مجلس شورای اسلامی ایران، اتخاذ تدابیر و اخذ تصمیمات لازم برای صحت، سهولت و سرعت امر تحقیق و مطالعه و همچنین انجام مشاوره، نظارت و هدایت و ارائه خدمات فنی و برنامه‌ریزی و سازماندهی کتابخانه‌های کشور، ارائه روش‌های مطلوب به منظور هماهنگ کردن خدمات و فعالیت‌های کتابخانه‌های ملی، عمومی و تخصصی جهت

تسهیل مبادله اطلاعات به کتابخانه ملی ایران محول شده است. لازم‌ه دستیابی به اهداف قانونی فوق، تحقیق، بررسی و یکسان‌سازی قواعد فهرستنویسی است که از جمله امور حوزه خدمات فنی کتابداری محسوب می‌گردد. کتاب «خدمات فنی» ویراسته پوری سلطانی و «دستنامه قواعد فهرستنویسی» نوشته ماندانا صدیق بهزادی، در همین راستا به چاپ رسیده است. اکنون هم، کتاب حاضر با نگاهی به اصول فهرستنویسی نسخه‌های خطی و بهره‌مندی از سیستم مارک ایران، قواعد فهرستنویسی نسخه‌های خطی را به شکل دستنامه ارائه می‌دهد. در زمینه فهرست نسخ خطی، کتاب‌هایی همچون «کتاب آرای‌ی در تمدن اسلامی» تألیف نجیب بیل هروی و «اصول و مبانی نسخه‌شناسی در کتب خطی» تألیف حبیب‌الله عظیمی، در زمینه خصوصیات نسخه‌های خطی نگارش یافته است، اما هیچ یک به صورت دستنامه‌ای جامع نیستند بلکه بیشتر، خصوصیات فیزیکی نسخه‌ها را معرفی کرده‌اند.

نکته

- برخی نکات مربوط به اصول فهرستنویسی و مارک در این دستنامه قابل توجه است تا طرز کار با آن آسان‌تر شود:
- الف- جهت یادگیری و یادآوری آسان‌تر هر قاعدی، به شیوه نمونه‌مصور ارائه گردد.
 - ب- در نمونه‌های ارائه شده، مواردی که مورد نظر مثال است، با خطی در زیر شاهد، مشخص شده است.
 - در سیستم مارک اصطلاحات ویژه‌ای به کار می‌رود که موارد مورد نیاز را این کتاب، به اختصار از این قرارند:
 - ج- فیلد (field): زنجیره‌ای از نویسه‌ها که ماهیت آن قبلاً تعیین شده و در سطر یک شماره شناسایی می‌شود. در هر فیلد می‌توان یک یا چند فیلد فرعی داشت.
 - د- فیلد فرعی (subfield): واحد مشخصی از اطلاعات داخل یک فیلد است.
 - ه- شماره تگ (tag): عددی سه رقمی که به عنوان برچسب شناسایی هر فیلد به کار می‌رود.

خاتمه

برای تدوین این دستنامه، از تجربیات اساتید و همکاران فهرست‌نگاری بهره بردم که در امور فنی کتابداری و فهرست‌نویسی تبحر دارند؛ از مدخل‌های فهرست‌نویسی دایرة المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی نوشته رحمت‌الله فتاحی و نسخه‌شناسی نوشته حبیب‌الله عظیمی و فهرست‌های چاپ شده نسخه‌های خطی کتابخانه‌ها و مراکز مختلف دولتی و خصوصی که دارای نسخه خطی هستند.

قوسین فهرست‌نویسی، همچون دیگر علوم و فنون، ابتدا دارای قواعد ساده و بنیادی بوده سپس با مرور زمان، این دانش به صورت امروزی تکوین یافته است از این پس هم ایستادن و راه نماندن به روز به روز کامل‌تر و روزآمدتر خواهد شد.

امیدوارم این دستنامه سرآغاز شایسته‌ای برای یکسان‌سازی فهرست‌نگاری باشد و به ایجاد وحدت رویه و هماهنگی در شیوه فهرست‌نویسی نسخ خطی بیانجامد.

در پایان از اساتید بزرگوار جناب آقای سیدعبدالله انوار، جناب آقای کامران فانی و سرکار خانم سلطانی‌فر که در این امر، زحمت و راهنمایی‌هایشان بهره بردم، تشکر می‌کنم و به پاس قدردانی از ایشان، مستخرم این کتاب را به دست خط مبارک‌شان مزین نمایم.

ناهید باقری خرم‌دشتی

تابستان ۹۴